

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету з питань фінансової політики і банківської діяльності

14 травня 2019 року

Веде засідання Перший заступник Голови Комітету ДОВБЕНКО М.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. ...Але Фурсін підходить, буде восьмий. Тому я думаю, що ми могли б почати роботу. Крім того, у нас запрошені на наше засідання: Яків Васильович Смолій – Голова Національного банку України, Юрій Ігорович Гелетій – заступник міністра фінансів. Чому я не бачу? А, є, ой, вибачаюсь. Олег Євгенович, ви так в білій сорочці заховалися. Є, да. Заступник Голови Національного банку, я вибачаюсь, Олег Євгенович. Є також перший заступник Голови Державної служби фінмоніторингу України пан Ігор Миколайович Гаєвський. Є у нас виконуючий обов'язки директора департаменту податкової політики Міністерства фінансів Максименко Лариса Петрівна. Також директор департаменту фінансового моніторингу Нацбанку Береза Ігор Володимирович. І є ще заступник директора департаменту фінмоніторингу Нацбанку Черняк Віталій Васильович.

Колеги, враховуючи це, пропоную почати роботу нашого комітету. Вам розданий порядок денний і регламент членам комітету. Чи є якісь зауваження, доповнення? Я хочу тільки попросити вас. Ще третє питання "Різне", я вас готовий проінформувати про нашу законодавчу ініціативу щодо вдосконалення споживчого кредитування. Це для інформування. Бо є прохання, оскільки він відшліфований, цей законопроект, максимально членів комітету запрошуємо долучитися до цього документу.

Якщо інших нема думок, хто за те, щоб... Є? Прошу, Павло Олександрович. Я думаю, це дуже цікаво. Дуже цікаво, колеги, не будемо заперечувати? Тому у "Різному" десь 2 підпункти.

Хто за цей порядок денний і регламент, прошу голосувати. Прошу опустити. Хто – проти? Немає. Утримався? Немає.

Колеги, переходимо до розгляду першого питання – це звіт Національного банку України "Про запровадження заходів захисту" відповідно до Закону України "Про валюту і валютні операції". Хочу нагадати всім, що у нас з 7 лютого цього року вступив в дію цей закон, який ми з вами влітку минулого року проголосували. Хочу сказати, що там були у нас у "Прикінцевих і перехідних положеннях" до цього закону у статтях 12 і 16 зафіксовано, що запровадження захисту на валютному ринку України. І у нас там була позиція про те, що Національний банк інформує нас, звітує про ці запровадження заходу захисту на валютному ринку, тому не буду "забирати хліб" у Якова Васильовича. Прошу вам слово, Яків Васильович.

СМОЛІЙ Я.В. Дякую, Михайло Володимирович.

Шановні колеги, доброго дня всім! Сьогодні хочемо презентувати наш звіт про запровадження заходів захисту, який минулого тижня ми надіслали комітету, відповідно до Закону України "Про валюту і валютні операції". Закон про валюту вимагає від центрального банку звітувати про заходи захисту на валютному ринку через три місяця після їх введення. Але оскільки у нас на момент набуття законом чинності були дійсні заходи захисту, то про них будемо звітувати. То ж фактично цей звіт є особливим в тому плані, що ми нічого нового не вводили, але, за вимогою закону, звітуємо про все ще діючі на ринку обмеження, про що хочу відразу наголосити. Національний банк залишається вірним цілі лібералізації валютного ринку, яку ми розпочали ще у 2016 році після стабілізації фінансової системи і повернення економіки України до зростання. Курс на подальшу лібералізацію валютного ринку абсолютно безальтернативний, ми знаходимося в процесі поступового зняття валютних обмежень. Наша кінцева мета на цьому шляху незмінна, а саме вільний рух капіталу без будь-яких валютних обмежень, це є нашим зобов'язанням, у відповідності до Угоди про асоціацію Україна-ЄС. І, крім того, вільний рух капіталу є однією із стратегічних цілей Національного банку, затверджених нашою стратегією на весні минулого року, і з цього шляху ми не будемо звертати.

Дорожня карта зняття обмежень і послаблень на валютному ринку не прив'язана до хронологічних дат, натомість, вона базується на реалізації передумов, а саме на поліпшенні макроекономічної ситуації та оцінці ефектів, від вже вжитих і знятих обмежень, на валютному

ринку. Якщо макроекономічна ситуація сприятлива, а ефекти, від вже знятих обмежень, не становлять ризиків для фінансової системи, ми поступово послаблюємо і скасовуємо заходи захисту. Чому ми діємо саме таким чином. Така зважена політика дозволяє убезпечити реальний сектор економіки і фінансовий ринок від негативних явищ, а також сприяє економічному зростанню. Водночас, ми забезпечуємо послідовність процесу валютної лібералізації, яка є зобов'язанням України в межах програми з міжнародним валютним фондом. В нашому звіті ми надали оцінку ступеню і масштабу кризових явищ в грошово-кредитній сфері, ознак нестійкого фінансового стану та банківської системи, а також обставин, що стали причиною для запровадження відповідних заходів захисту Національним банком. Повторююсь, всі обмеження, які й досі зберігаються на валютному ринку, були введені нами до 2016 року. Запровадження обмежень на валютному ринку було вимушеним заходом і реакцією на кризові явища для того, щоб відновити макрофінансову стабільність. Заходи впливу НБУ були спрямовані на запобігання відтоку капіталу з України, а також стабілізацію попиту на іноземну валюту і валютних надходжень. Нагадаю три основні причини, які змусили Національний банк ввести валютні обмеження.

Це перше: накопичення суттєвих макроекономічних дисбалансів впродовж 2010-2013 років. Зокрема воно було викликане підтримкою фіксованого курсу гривні за рахунок міжнародних резервів. В той же час, зовнішній борг України стрімко зростає, а обсяги імпорту значно перевищували експорт. Друге: анексія Росією Криму і розгортання воєнного конфлікту на сході в 2014-2015 роках. Це призвело до руйнування економічних зв'язків із непідконтрольними територіями і значних втрат внутрішнього валового продукту. І третє – це запровадження торгових обмежень з боку Росії. Ці події тоді стали причиною кількох хвиль значної девальвації гривні, що супроводжувалося підвищенням попиту на іноземну валюту і поглибленням її дефіциту впродовж 2014-2015 років. Як результат, запровадження цих заходів дало нам змогу відновити економічний розвиток держави. Впродовж 2016-2018 років ВВП України стійко зростало. Споживча інфляція скоротилася з 43-х відсотків на кінець 2015 року до 9,8 на кінець 2018. Міжнародні резерви за цей період суттєво зросли і утримуються на рівні понад 20 мільярдів доларів США. Починаючи з 2016 року, ми виключно пом'якшували чи скасовували обмеження, введені під час економічної кризи.

Особливо після початку дії нового Закону "Про валюту і валютні операції", коли ми отримали змогу провести близько 30 валютних послаблень. Зокрема, збільшили граничний строк розрахунків за експортними-імпортними контрактами вдвічі - до 365 днів. І одночасно скасували санкції у вигляді припинення зовнішньоекономічної діяльності за порушення цих строків. Скасували попереднє резервування гривні для купівлі валюти бізнесу, так звана норма T+1. Підвищили ліміт на репатріацію дивідендів з 7 мільйонів доларів США до 12.

Знизили норматив обов'язкового продажу валютних надходжень з 50 відсотків до 30. Дозволили вільно використовувати рахунки юридичних осіб, резидентів за кордоном. Скасували процедури реєстрації зовнішніх запозичень, замінили тотальний валютний контроль ризико-орієнтовним наглядом, побудованим за принципом "більше ризиків – більше уваги, менше ризиків – менше уваги". Замінили індивідуальні валютні ліцензії з ручною системою електронних лімітів, яка не вимагає отримання дозволів Нацбанку і так далі.

Втім попри поліпшення основних економічних показників і стабілізацію фінансової системи ризики для макроекономічної стабільності зберігаються. Ось основні з них: перше – це наявні геополітичні ризики, зокрема, ризики ескалації військового конфлікту на сході та або в Азовському морі. Ризики нових торговельних обмежень з боку Росії, ризик невизначеності з виходом Великої Британії з ЄС тощо. До речі значення індексу геополітичних ризиків для України, яке ми також розраховуємо наразі значно перевищує середнє світове значення.

Друге. Пікові погашення зовнішнього боргу впродовж найближчих років формують суттєві потреби у фінансуванні. Водночас, вони підвищують вразливість валютного ринку України та потребують продовження співпраці з Міжнародним валютним фондом. Політична турбулентність в Україні, зокрема, вразливість уряду до процентних ризиків та ризиків рефінансування. Наявність суттєвого дефіциту поточного рахунку платіжного балансу.

Погіршення умов міжнародної торгівлі з причини уповільнення світової економіки та протекціоністських заходів, наприклад, торгівельних воїн Сполучених Штатів Америки.

Обмежені можливості зовнішніх запозичень. Обсяг міжнародних резервів є достатнім для виконання зобов'язань уряду та Національного банку, він є нижчим за достатній рівень у відповідності до композитного критерію Міжнародного валютного фонду. Вразливість нашої економіки до надмірних курсових коливань на валютному ринку та обмежені можливості хеджування валютних ризиків, домінування коротких коштів населення та бізнесу у фондуванні банків. Тобто коротка строковість структури посилів банків, високий рівень доларизації банківської системи України. У 2018 році доларизація за валовими депозитами складала 42 відсотки, за валовими кредитами 43 відсотки. Як висновок наявні на сьогодні заходи захисту на валютному ринку України потрібні для подальшої підтримки макроекономічної і фінансової стабільності. Поточні заходи захисту дають змогу знижувати інфляційні і девальваційні очікування, а також поступово підвищувати довіру до гривні. Кожний із заходів захисту протистоїть виявленими нами системним ризикам і загрозам завдяки ефектам, які він матиме на стан валютного ринку.

Таким чином заходи захисту сприяють ціновій стабільності, важливі для стійких темпів довгострокового зростання економіки. Власне, певний перелік заходів захисту наведено в звіті і презентація, яка зараз знаходиться перед вами. Втім ми віримо в те, що повна валютна лібералізація в Україні можлива, та більше, вона просто необхідна. І передумовами скасування частини обмежень є ухвалення законопроекту про СПЛІТ, впровадження Плану дій BEPS тощо. Шановні колеги, без вашої допомоги нам точно не обійтися. Я дуже сподіваюся на нашу подальшу плідну співпрацю. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі за звіт, Яків Васильович. Колеги, може є питання до Якова Васильовича. Прошу, Романюк Віктор Миколайович.

РОМАНЮК В.М. Мене цікавить, яка тенденція зараз зростання імпорту... йде потік імпорту в Україну, на фоні загального дефіциту зовнішньоекономічного балансу України.

СМОЛІЙ Я.В. Насправді, цього року ми бачимо трішки іншу тенденцію, яка спостерігалася минулого року. Якщо минулого року було, дійсно, зростання імпорту приблизно 15 відсотків, а експорту - 12 відсотків, то цього року зростання імпорту, по-моєму, десь 3-4 відсотки, а експорту - 6. Тобто на сьогодні ми маємо тенденцію, коли експорт зростає трішки швидше ніж імпорт. Проблеми, які виникли минулого року пов'язані з зростанням імпорту це перш за все проблема з експортом української продукції через українські порти. Тобто блокада в Азові, ремонт великих підприємств тощо.

Крім того, я хочу зазначити, що на... в порівнянні з тими тенденціями, які в нас були після кризи 2008 року, зростання імпорту, воно, перш за все, спричинено не імпортом споживчих товарів, а, перш за все, імпортом обладнання, яке українські компанії купують за кордоном для того, щоб розширювати виробництво. Це, перш за все, це агропідприємства, це також альтернативна енергетика, тобто, насправді, зростання імпорту в нашому випадку, воно, насправді, більше позитивне, чим негативне. Дефіцит поточного рахунку, який є на сьогодні, він складає приблизно 3 відсотки. У нас минулого року він – 3,5, цього року... від ВВП, цього року у нас прогнози десь трішки менші – 3,3 відсотки, вони, насправді, не є якимись загрозовими, тобто дійсно в нас є дефіцит поточного рахунку, але якщо порівнювати нас з іншими країнами, то цей дефіцит відносно невеликий. Він повністю покривається надходженнями по капітальному рахунку і це надходження не в сектор державного управління, це все-таки приватні надходження. Якщо порівняти нас, наприклад, там з Грузією, в них дефіцит поточного рахунку 9 відсотків, в нас – трошки більше 3-х, це досить таки прийнятний рівень і на сьогодні ми не бачимо тенденції до його зростання. Можливо, він трішки, трішки змінився до 4-х, але досить таки прийнятний рівень. Тому ми не бачимо на сьогодні великих загроз з цього приводу.

РОМАНЮК В.М. Ну, дивіться, коли ми рік назад обговорювали Закон про валютне регулювання, про лібералізацію валютного регулювання, які загрози я бачив? Я основну загрозу бачив, я тоді публічно його не підтримав, дуже просту – це безвідповідальність політичних еліт на фоні зміни політичного курсу країни. Ми зараз його отримали по факту.

Розумієте? От тому, знову ж таки, ми входимо в оцей передвиборний період, передвиборний період, він характерний двома показниками, які традиційно були там з 2000-х років.

Перше – це, можливо, політична турбулентність і вивід капіталу за кордон. Чи ми будемо вживати якісь заходи, які ми пережили в 13-му, 14-му році? Я не виключаю таких сценаріїв, тому що Росія нікуди ж не зникла.

І другий фактор – це вивід капіталу із самих банків самими акціонерами, з якими ми зіткнулися, коли вони виводили ці свої капітали через австрійські банки, оця вся історія. Я сподіваюсь, що в нас таких рецидивів уже не буде. І які заходи, можливо, вживає Національний банк, щоб у нас ці історії не повторювалися? Дякую.

СМОЛІЙ Я.В. Я хочу сказати, що сьогодні в частині валютної лібералізації відповідальність перекладена від Національного банку до комерційних банків. Запровадженні, те, що я говорив у доповіді, система валютного нагляду, де більші об'єми, більш пристрасно, і банки за тим слідкують. Однак, не можемо виключати і того, що можуть бути якісь психологічні фактори, які можуть повпливати. В разі виникнення ми в праві згідно закону запроваджувати певні обмеження, як це було здійснено в 15-му році. Ну ми будемо надіятися, що до цього не дійде. І сьогодні ринок як ви всі замітили після президентських виборів на валютний ринок практично не вплинув. Ми бачимо стабільність і курсову і гривня знаходиться в межах прогнозованого коридору, як біля 20 незначні коливання, які є викликані чисто такими миттєвими чи там тимчасовими факторами. Він не може стояти постійно фіксовано. Тобто є пропозиція, є попит, регулюється. Ми постійно слідкуємо за тим, що відбувається на валютному ринку. Крім того, я хочу сказати, що активно присутні і в поповненні золотовалютних резервів. Сальдо спочатку року перевищило мільярд доларів. Плюс те, що Національний банк для купив поповнення золотовалютних резервів. Передумов для того, щоб створити якийсь додатковий панічний настрій, на сьогодні зі сторони Національного банку ми не бачимо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Яків Васильович, у мене ще одне питання є. Мені сподобалась ваша оцінка макроекономічна з приводу запроваджених заходів захисту. Але мені цікаво, може б ви навели якісь навели один-два аргументи. Як дія цього закону посприяла реально громадянам нашої країни? От як вони відчули дію цього закону. Я знаю, що ми там запровадили режим онлайн-продажі валюти і деякі інші були речі. От скажіть, хоча би щоб ми на комітеті розуміли, що плюс для реально людей попрацював за нинішній закон?

СМОЛІЙ Я.В. Ну, по-перше, дивіться, ми дали можливість фізичним особам вільно відкривати рахунки за кордоном і інвестувати. Сьогодні обмеження 50 тисяч євро в рік, це достатньо вагома сума. Цією послугою скористалися, Олег підказує мені цифру людей скільки коштів було виведено...

ЧУРІЙ О.Є. Насправді інвестиції не дуже великі, там скористалися декілька тисяч українських громадян. Було інвестовано за кордон і виведено, і інвестовано за кордон, по-моєму, десь приблизно 20 мільйонів доларів.

СМОЛІЙ Я.В. Тобто можливість є, люди не використовують можливість. Але поле діяльності відкрите. Друге. Теж що всі дуже хотіли, і законом це реалізовано, це онлайнвий обмін валют в тих банках, які технологічно це змогли реалізувати. Зручний спосіб – купити валюту чи продати валюту є сьогодні можливість для всіх громадян, і я думаю, що це найбільше широке коло людей скористалися цим дозволом. Для бізнесу, так як я називав в доповіді, ми суттєво покращили і пом'якшили умови, які були прописані в Декреті про валютне регулювання. Те ж саме – термін розрахунків за зовнішньоекономічними контрактами, сьогодні рік, було півроку, немає штрафних... немає санкцій про зупинення зовнішньоекономічної діяльності, існують штрафи, які фіскальна служба може нарахувати, але це і було таке... А була, скажемо, така норма, що зупиняли зовнішньоекономічну діяльність, і практично це зупинявся працювати бізнес. Цього сьогодні немає.

І валютні послаблення по купівлі-продажу валюти. Раніше треба було резервувати гривню за день до того, якщо це випадало, наприклад, на великі свята, то практично відволікалася велика сума оборотних коштів. Сьогодні цієї норми немає, бізнес може день в день як купувати, так і продавати валюту в залежності від того, що йому потрібне. Ми зменшили норму обов'язкового продажу, тобто з 50 відсотків до 30, хоча реально суб'єкти

зовнішньоекономічної діяльності біля 80, а то і 90 відсотків виручки продають, і у нас в планах відмінити цю норму, як тільки ми будемо бачити, що ситуація на валютному ринку буде цьому сприяти. Тому і сам закон і ті послаблення і, вірніше, ті обмеження, які були в декреті відмінені, і вони сьогодні як для бізнесу так і для населення розширили великі можливості, про які я говорив. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Якщо немає запитань, то тоді, колеги, будемо завершувати розгляд цього питання. Так? Я хочу підсумовуючи сказати, що мені здається, що все-таки ті положення, які ми зафіксували в цьому законі, вони дали нам позитивну динаміку щодо реалізації от основних моментів, які ми хотіли зробити більш лібералізований рух капіталу як в Україну так і з України. Тому я думаю, що це непогана тенденція, будемо сподіватися, що і надалі така тенденція буде витримуватися.

Я хочу запропонувати, пункт 1, прийняти звіт Смолія Якова Васильовича до відома. У нас положеннями закону не передбачено приймати якийсь рішення, ми маємо заслухати звіт і швидше за все прийняти до відома, якщо не буде інших пропозицій. Ну і думаю, що варто рекомендувати Національному банку все-таки інформувати громадян України про те які зараз є нові можливості цим законом і як ці можливості реалізуються. Нам бажано, щоб люди це знали, щоб менше було корупційних якихось шляхів шукати яким чином можна було б щось виводити, щось заводити. Є закон, можна читати, знати і користуватися законом і не треба шукати якісь лазівки, які би тільки компрометували і Україну, і бізнес, і громадян. Не треба. Треба людей тримати в інформаційному полі, я думаю, що це буде тільки плюс.

Тому, якщо нема інших пропозицій, хто за цей пункт, щоб прийняти до відома, прошу голосувати. Дякую. Одноголосно, колеги. Спасибі вам.

Стосовно проекту Закону про запобігання та протидії легалізації відмивання доходів одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, реєстраційний 9417. В нас 5 хвилин для доповіді. Руслан Євгенович Демчак.

ДЕМЧАК Р.Є. Доброго дня, шановні колеги. Як відомо, даний законопроект, він включається в перелік тих законів, які являються обов'язковими для отримання макрофінансової допомоги Україною, тому він уже включений в порядок дня у четвер. Не секрет, що і так сьогодні фінансовий моніторинг і тиск, в тому числі і на членів первинного фінансового моніторингу, і клієнтів, він є значним. Враховуючи те, що цей законопроект, він ще більше підсилює, ми створили робочу групу, щоб хоч якось почути і знайти спільні точки із ринком. Тому в першу чергу в робочій групі ми розглядали пропозиції від асоціацій, фінансових компаній. Потім ми шукали спільні точки із представниками банківських асоціацій, намагалися публічних осіб настільки тут обіграти правильно для того, щоб воно не виглядало катастрофічним, в тому числі щоб ми не втратили голоси.

І враховуючи те, що у нас сьогодні низька фінансова грамотність населення, ну, намагалися включити ті норми, які би давали можливість упередити клієнтів від того, щоб вони... Ну, наприклад, якщо клієнт прийшов сьогодні в банк і він хоче перерахувати на якусь компанію, ну, він не може встановити дійсно чи це компанія являється, там, під контролем державного фінансового моніторингу, для того, щоб упередити, щоб надати йому консультацію, упередити від таких операцій. Ну, все це у комплексі якби. В робочій групі ми зробили 2 таблиці. Одна велика таблиця, вона вам роздана. Але ця таблиця, вона вимагає додаткового подання від комітету.

Є другий варіант. Ми виконали технічні правки, їх там також значно, і є зменшена таблиця. Тоді, ну, там буквально на 2 листка А4 доповідачу прийдеться її зачитати. Тобто нам потрібно вибрати, який краще варіант, хоча я більше схильюся до подання, до ще одного подання. Я нагадую, що ми подання подавали 1 раз, а ну, можливо, я не некоректно...

ПРИЙМА І.М. Неправильно. Було засідання... Було засідання комітету... І 27-го, 26 лютого було засідання комітету, ми прийняли в першому читанні з поправками. І це поданням ми зробили в зал, 27-го пішло це подання. Ну, тоді нам треба, якщо відкликати те подання, ну, проводити засідання комітету і розширено подавати вже нове подання. Або те подання, яке є, просто з голосу все рівно доповідати. Ви можете просто сказати, щоб... Ну, я не знаю, скільки просто поправок, Руслан Євгенійович, ви хочете додати з оцих, що є.

ДЕМЧАК Р.Є. Є таблиця, вона у всіх є роздана, вона доволі таки велика.

_____ . Скільки...

ДЕМЧАК Р.Є. Стосовно того, що...

ПРИЙМА І.М. (*Не чути*)... було би від сили там хоча би там 5-8, ми от зробили 8 позицій. І ми розраховували, що, дай Боже, щоб хоча би це... (*Не чути*)..... піде більше, то просто воно перетвориться трошки... Напевно, що я думаю, що Верховна Рада не погодиться в першому читанні розглядати законопроект, майже як в другому.

Ми робочу групу проводили для того, щоби підготувати і спростити термін підготовки законопроекту до другого читання. Тобто ми зрозуміли, які поправки треба взяти до другого читання, і готові, ну, якщо приймають в першому читанні, швидко, в скороченій процедурі протягом тижня могли би підготувати законопроект до другого читання. Тому, ну, я не знаю, хай комітет зараз визначиться як краще нам робити. Но на сьогоднішній день подання в залі, подання про перше читання і ряд поправок, 8 пунктів, які ми вже пропонуємо в першому читанні прийняти. Якщо ми ще додатково зараз дамо, то ми просто це все змішаємо. Ну, це треба...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все можливо. У нас сьогодні на засіданні комітету можна проголосувати.

_____ . Можливо, все, тоді треба відкликати попереднє просто рішення.

_____ . (*Не чути*)

_____ . Добре.

ДЕМЧАК Р.Є. Ну давайте те, що...

_____ . Важливо.

ДЕМЧАК Р.Є. ... є, що у будь-якому разі треба врахувати. Ну, по-перше, це не банківські фінансові установи. Вони... це кредитні союзи, це фірми, які... фінансові компанії, які здійснюють перерахування, це в тому числі страхові компанії. Пропонується все ж таки їх звільнити від належної перевірки клієнтів до 30 тисяч – це тисяча євро. Ну, це як би основна позиція. Друга позиція – це по штрафах. Сьогодні штрафи, ми погодилися у першому поданні, зменшити із 170 мільйонів – 170 мільйонів – до 85-и. Пропонується зробити 17 мільйонів – максимальний штраф, і для фінансових компаній, небанківських фінансових компаній – до мільйона 700. Сьогодні для всіх 85 мільйонів, в тому числі, небанківських фінансових установ. Це якась... (*Шум у залі*) Це не тільки банки, я вже не кажу за фінансові установи, які не є банками. Оці функції, я думаю, що треба точно підтримати у першому читанні обов'язково.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, колеги... Добре, дякую, Руслане...

ДЕМЧАК Р.Є. Тому що ми ж там не скрізь прибрали. Там є ще в "Прикінцевих положеннях зміни", там так і залишилося – 170 мільйонів. Тобто в нас є, проаналізована ця таблиця, пропоную, все-таки, штрафи більш зробити приємними. Я розумію, що це як би ... ну, можливо, позиція євродирективи, але для українського ринку вони є просто занадто неприємними.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, в нас... Я так, давайте кілька стратегічних речей для себе уяснімо, а потім будемо деталі. Ми розглядали такий законопроект, до першого читання рекомендували з відповідними поправками. Зараз ми хочемо ще деякі поправки запропонувати. Я так розумію, що вони погоджені з фінмоніторингом... Чи не погоджені? Не погоджені. Бо ті чотири, які ми записали, ті погоджені з усіма – міністерством, фінмоніторингом, нашими колегами з Євросоюзу – з усіма. Ці не погоджені.

Тому тут ми маємо з вами прийняти рішення. Ми будемо наполягати і, все-таки, варіант може бути – відкликати те подання, зробити нове, розширене з урахуванням пропозицій пана Демчака, або можемо... може бути інший варіант: те залишається, яке там є, можемо, якщо ми рішення приймемо в комітеті, то сказати, що ще додатково таке-то, таке-то, таке-то розглянуто і проситься, у залі щоби підтримали в першому читанні.

_____ . З голосу?

ГОЛОВУЮЧИЙ. З голосу, це з голосу робити, да.

Які ризики в нас є? Взагалі я хочу сказати, ми вже ставили... я тільки два слова скажу, потім Павло Олександрович. Ми ставили в залі, значить, спочатку на включення в порядок денний цей законопроект, і він важко йшов. І навіть зараз ми хочемо в четвер його в прохідній

частині в першому читанні прийняти. Будемо відвертими, що сьогодні дуже в натяжку голоси є, дуже в натяжку. Якщо є якісь речі, які можуть нам прибавити голосів, то можна було би розглядати. Якщо вони тільки ускладнюють сприйняття, то я думаю, що, може, й не варто нам наполягати. Тут давайте порадимося.

І останнє, маємо пам'ятати. От що ми хочемо в результаті нашого обговорення: ми хочемо, щоб такий законопроект пройшов у парламенті, чи ми хочемо його тихенько-тихенько спустити на гальмах? Може бути і така місія, і така.

РІЗАНЕНКО П.О. Хочу зазначити, що на мою думку, там з цих... от скільки в нас? 20 правок, то наскільки я розумію по роботі робочої групи, там 17 чи 16 – не викликають питань навіть в учасників робочої групи. Так, я правильно розумію?

_____. *(Не чути)* вони не бачили. *(Шум у залі)*

РІЗАНЕНКО П.О. Вони не бачили?

_____. Вони не бачили...

РІЗАНЕНКО П.О. О'кей. Ну, чомусь у мене була така інформація, що мені здавалося, що більш-менш влаштовують всіх. Буквально 3 правки, вони ще потребують обговорення тут, на комітеті. Да, там, це там і розмір штрафів, да, там, Тобто є те, що я вважаю, що комітет підтримає обов'язково – наш комітет, я впевнений, підтримає, але ми повинні це зафіксувати і озвучити.

Це зменшення вимог до статутного капіталу банків. У нас цілеспрямована політика, у нас є окремий законопроект, але ми готові і правки оце прийняти. Ну, і ще там є одне питання щодо отримання схвалення керівника суб'єкта первинного фінансового моніторингу на встановлення ділових відносин. Тут, я так розумію, є певне різночитання, що таке керівник, да, там. Тобто, бо те куди ми посилаємося на міжнародне законодавство там це трошки відрізняється від того, що є в нас.

Ще я хотів відмітити, що ще є додаткових 10 правок технічного характеру, які пов'язані з іншим нашим законопроектом, Законом про ..... залучення інвестицій, але, які стосуються також фінмоніторингу, які, наскільки я пам'ятаю, погоджені фінмоніторингом і Національним банком, да. Я просто піднімаю питання, що у нас іще є 10 правок, які в будь-якому випадку ми хотіли б, щоб потрапили до цього закону, да. Тому ми стоїмо перед рішенням чи ми ці всі правки пробуємо, вибачаюсь, якось інкорпорувати в перше читання в будь-якому вигляді, що ми всі ці правки, яких у нас сумарно отримується аж 30 штук все-таки пробуємо врахувати під час другого читання. От про що наша дискусія тут.

_____. Справа в тому... Зразу хочу повідомити, що ці 10 правок про номінального отримувача, вони, на жаль, в скорочену таблицю, ну, не попали, тому що і так багато. Ну, бачите, 3 А4.

Тому я би все-таки більше підтримував направити ще одне подання, проголосувати сьогодні за нього і... Це найкраще, щоб для того, щоб не читати це з трибуни.

РОМАНЮК В.М. Таку репліку скажу. От в мене як члена комітету, який... як це... вираз "управлінський хаос", розумієте. І одні поправки, другі, щось вносили. Ну, я, як мінімум, не готовий взагалі і ставити якісь питання на голосування, відверто вам скажу. Тому що, якщо немає якоїсь системи, колеги вносять, фінмоніторинг каже, що він не в курсі, про що ми будемо голосувати це, про що ми будемо говорити? Ну, ми об'єктивно не готові взагалі дискутувати на цю тему. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вибачаюсь. У нас воно є. Ну, можемо сказати, що працює робоча група. Напрацювала ще низку речей позитивних, ми навіть на комітеті їх розглянули. Можу навіть і з голосу сказати, але це сказати ради того, коли будуть ставитись перед голосуванням, що люди вагаються як діяти, що ми працюємо над тим, щоб цей закон був сприйнятливий як для бізнесу, так і для громадян України і не ускладнював їм життя, а, навпаки, давав можливість більш вільно вести бізнес-діяльність в банках, в небанківських установах і так далі. Ну, хіба що так. Щоб не зараз. Да.

ГЕЛЕТІЙ Ю.І. Враховуючи важливість цього закону для нашої співпраці з Європейським Союзом в рамках програми макроекономічної допомоги ми просили вас розглянути можливість прийняття його все-таки в редакції, яка була підтримана на комітеті 26

лютого. І потім доопрацювати його до другого читання з урахуванням додаткових пропозицій і зауважень.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто бажає висловитися? Да, прошу, Павло Олександрович.

РІЗАНЕНКО П.О. Просто постало питання певним чином, що чи є там правки, які можуть, скажімо так, не технічного характеру чи які дуже важливі, але мало хто зрозуміє про них, крім присутніх тут і представників фінмоніторингу Нацбанку. Там є декілька правок цих, як Руслан говорив, які можуть, скажімо так, трошки мотивувати зал, трошки мотивувати зал проголосувати за законопроект. Це 2-а правка його, ну, тобто вона в таблиці, і 5-а. Ну, застосування ризикоорієнтованого підходу там. Ну, 2-а в таблиці і 5-а. І 6-а, да, 6-а, вибачаюсь.

Я конкретно скажу по 6-ій, бо є така ситуація неприємна, що зараз ПЕП можуть залишатись вічно ПЕПами. А ця правка визначає, що це відбувається 12 місяців. Тому багато колег, які будуть голосувати цей законопроект, для них це позитивна річ суттєво.

_____. Шановні колеги, я спеціально не хотів вводити в нюанси, тому що це безкінечно. Ми 2 дні засідали зранку до вечора по всім цим правкам. Тому стосовно 12 місяців зразу дам fit back.

Там навіть в нашій редакції написано не менше 12 місяців, але по рішенню суб'єкта первинного фінансового моніторингу, це може бути довічно, навіть в новій редакції. Раніше було три роки обов'язково, не менше трьох років, ми хоч зменшили до 12 місяців, а там по рішенню суб'єкта фінансового моніторингу. І не можна не тільки в місці, треба приймати всю таблицю, тому що ми так сегментарно. Ми залишаємося на рішенні 26 числа і до другого читання або вже робимо це, як би, професійно, а так, повидьоргувати, не вийде.

На сьогодні закон виглядає для ПЕП, які будуть голосувати в тому числі за закон, таким чином, що кожна ваша операція, яка буде більше чим 400 тисяч, вона буде погоджуватися особисто керівником банку.

_____ (Не чути)

_____. У цій редакції, яка сьогодні, якщо ми її не приймемо, я зараз можу зачитати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Береза, прошу.

БЕРЕЗА І.В. Стосовно ПЕПів, дійсно, є зміни. І ті питання, які були на комітеті обговорені, більшість з них було підтверджено.

Стосовно ПЕПів вимоги, стосовно того, щоб погоджувати кожен транзакцію з керівником, наразі не було й немає. Більш того, якщо мова йде про керівників банків, то це не голова. Керівники банків, є окреме визначення в Законі про банки, це дуже великий перелік осіб. Мова не йде про підтвердження виключно головою, тобто там теж такої якоїсь критичної проблеми, також не існує.

А загальний коментар по таблиці, наразі, сьогодні ми матеріалів не отримали. Тому ми не зовсім розуміємо, які питання обговорюються. А стосовно роботи робочої групи, були питання, які були погоджені Нацбанком і Службою фінансового моніторингу, були питання з якими ми не погодилися. Тому для нас критично розуміти все-таки про які зміни йде мова. Оскільки там питання були, які прямо конфліктують, як з вимогами FATF, так і з вимогами Четвертої європейської директиви. І ми вважаємо, що міжнародні партнери нас також не підтримають, якщо ми будемо дуже кардинально міняти вимоги, які транслюються з міжнародного законодавства.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пан Гаєвський.

ГАЄВСЬКИЙ І.М. Дякую. Я просто також дуже коротко, якщо говорити про правки номер 2 і 6, то вони узгоджені робочою групою, проблем з ними немає. Знову ж таки ми маємо комплексно підходити, якщо ми щось відкликаємо зараз з Верховної Ради, то ми заходимо зараз в нову історію нам треба погодити всі ці правки, пройти їх комітетом.

Чесно кажучи, я не знаю, чи зараз члени комітету готові їх пройти по суті, всі ці правки? Наша все-таки буде пропозиція підтримати в першому читанні той текст, який є з тими правками восьми, які вже є. І потім до другого читання разом доопрацювати. Ми готові працювати кожен день, для того, щоб узгодити, все пояснити і роз'яснити, готові на компроміси, на будь-що, щоб цей закон був прийнятий врешті-решт. Але треба з чогось починати, тому ми за перше читання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу, Третьякова.

ТРЕТЬЯКОВА (*Не чути*).... людина їде за кордон і .... покриття на невеликий термін, там теж має впровадитись перевірка, вона тепер знижує оцей бар'єр. І це стосується .....(*Не чути*) там де людина бере кредит і захищає життя своє. В тому числі, якщо пройде те, що ми домовлялися з фінмоніторингом і .....(*Не чути*)..... щодо страхування життя, щоб трактовка була така як страхування життя, то ринок заощаджень страхування життя там теж є суттєве спрощення. Тому це може бути додатковим аргументом, то теж не зачіпає колосальну купу людей, які сьогодні живуть в Україні. (*Не чути*)

Ми за те, щоб прийняти і швидше проходити.... (*Не чути*)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, чи можемо ми виходити на прийняття рішення? Давайте я узагальню дискусію, яка тут відбулася. Перше, хочу сказати. Я хочу відмітити, що досить інтенсивно і активно працює робоча група на чолі з Демчаком Русланом. Я їм дякую.

Друге. Я хочу сказати, що я відчуваю по дискусії в цій залі, що в комітеті є бажання прийняти такий закон, однак формально ми не будемо підходити до того, щоб просто будь-що нам підсунули, і ми голосувати ми не будемо.

Я третій пункт хочу сказати. Ми обов'язково його дуже уважно доопрацюємо, навіть якщо в першому читанні тільки пройдуть ті позиції, які ми внесли вже в сесійний зал, і всі народні депутати отримали, то це не говорить про те, що цей закон може бути прийнятий, він буде прийнятий тільки тоді, коли ми тут у нашому комітеті дуже уважно пройдемо до другого читання всі позиції, всі. І я буду перший наполягати, щоби ми не спішили: поки не буде повне зрозуміння Віктора Миколайовича, Павла Олександровича – всіх колег, я теж не буду ставити навіть на голосування. Ми маємо і наші колеги-європейці мають розуміти: ми не проти цього закону, але ми дуже уважно будемо його до наших реалій препарувати, дуже реально.

Четверта позиція. Я думаю, що, колеги, краще, якщо не можеш супротивлятися, то краще очолити процес. Я думаю, що нам все-таки варто не випускати цей законопроект з комітету, самим все-таки працювати над ним. Бо якщо ми формально підійдемо, і чи він злетить, чи його приймуть без нас, це буде недобре. Тому я би вважав, що давайте не наполягати. Ми пройшли перший етап. В першому читанні прийнято. Я вважаю ті чотири позиції дуже важливі... вони... вони, чи вісім, навіть. Вони відкривають нам розуміння всьому залу, що ми дуже уважно будемо працювати фахово над ним.

Я думаю, що, коли... в четвер, а він стоїть в прохідній частині цей законопроект, я думаю, що ми його будемо ставити на голосування. Не впевнений, може я помиляюся, що ми будемо мати гарантовано 226 голосів, я поки що не впевнений. Відчуваю, що з фракціями ще треба попрацювати всім нам: і Фінмоніторингу, Міністерству фінансів, нашим членам комітету в своїх фракціях попрацювати. Важко буде проходити.

Але я переконаний, що, по-перше, в другому читанні мови не може бути. Він, якщо і буде прийнятий, то тільки в першому читанні.

До другого ми будемо мати час спокійно попрацювати.

Я думаю, що Руслан Євгенович дуже уважено напрацював багато речей, коли буде обговорення, будемо мати підстави висловитися від робочої групи, від напрацьованих уже речей. В принципі ми їх у комітеті розглядали, ми готові їх підтримати, просто з за ліміту часу і сьогоднішнього кворуму не хотілося би зараз напруження робити навколо цього законопроекту не хочеться. Тому я думаю, що можемо сьогодні обмежитися оцим обговоренням, інформацією Руслана Євгеновича і поки зробити паузу. Після того, як в залі проголосуємо перше читання – повернутися і допрацьовувати законопроект. Немає інших думок, колеги? Не наполягаєте на інших?

Я дуже дякую. Дуже дякую.

Переходимо до третього питання "Різне". Колеги, ми напрацювали, значить, тут у нас в комітеті, значить, законопроект про внесення змін до деяких законів України щодо розширення переліку кредитних договорів, на які поширюється дія Закону "Про споживче кредитування". Ви знаєте, що в нас нині кредитування сьогодні залишилося без нагляду і там творяться дуже погані справи – в геометричній прогресії зростають скарги до, значить, наглядової нашої національної комісії, дуже назріває серйозний клубок проблем, тому що зріє

невдоволення. І ми таким законопроектом, він невеликий в нас буде, хочемо кредитні договори, які укладаються на строк до одного місяця, теж сюди мають попадати під Закон про споживче кредитування. Ми хочемо, щоб ці також договори потім попадали в одну із... значить, бюро кредитних історій. Ми хочемо, щоб для цього позичальник дав відповідну згоду, і це в договорі було зафіксовано. І ми хочемо також, щоби було обмеження певне сукупної суми неустойки, штрафів, пені, процентних платежів і інших.

Я хочу сказати, що цей документ нам пропонували не тільки члени нашого комітету, і з інших фракцій є бажання. Але я хочу сказати, дуже серйозно попрацювала... Нацкомфінпослуг попрацював. І тому я уважно читав, я вважаю, що ми можемо такий законопроект з вами підписатися і зареєструвати, і його вносити в сесійну залу.

Але я просив би, сьогодні моя мета була не ставити на голосування, вас поінформувати, уважно прочитати. Хто згідний, ми можемо із завтрашнього дня взятися підписувати цей законопроект з тим, щоб на цьому тижні зареєструвати його у Верховній Раді. Прошу.

...питання. У нас вже є 2456-д. Чим він відрізняється? І це не дубляж того закону?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Він – не дубляж, тому що там кредитні договори, що укладаються на строк до 1 місяця, там немає. Це перше.

Друге. Згоду на те, щоби було подано інформацію хоча би в одне із бюро кредитних історій. Там теж немає, а нам бажано, щоб ми могли відслідковувати ці речі. І тому це може бути будь-яке, в нас є кілька бюро, але треба, щоб вони були в базі, і ми могли потім відслідковувати тих, хто недоброзичливі чи невідповідальні позичальники.

Третє. Ми хочемо зафіксувати обмеження по сумі накруток, тому що є такі позики, які даються майже під 0 відсотків або 0,1 відсотка. А коли приходиться до реалій, накручується до 640 відсотків річних. Це ненормально, мають бути якісь теж тут норми.

Я просто думаю, ви будете мати підстави почитати, і я сьогодні не хочу нав'язувати нікому думку. Почитайте і подивіться. Я вважаю, що такий законопроект, ініційований Нацкомфінпослуг, має право на життя і навіть потрібен.

РОМАНЮК В.М. Я... Михайло Володимирович, якщо пам'ятаєте, коли ми приймали Закон "Про споживче кредитування", то основна мета закону була захист оцих всіх проблем, які ми зараз знову намагаємось законодавчо врегулювати. Це говорить про те, що ми або ми не знаємо законодавче поле, яке ми регулюємо, або ми, ну, пишемо просто тексти, вибачте, якщо у нас знову проблема. Тільки написали, прийняли нормативний акт, врегулювали питання і знову вдогонку доганяємо знову черговий нормативний акт. Дякую.

БОЦУЛА Т.А. Я можу пояснити, чому за такий короткий строк виникла необхідність в таких змінах. Коли приймався Закон "Про споживче кредитування", ми не мали такого валу і, взагалі, такої великої практики онлайн-кредитів. Цього не було. Були кредити особисті, люди получали... у нас була статистика, ми її опрацьовували, і тому були ці кредити, виведені із- під закону, щоб не здорошувати ще більше вартості цих послуг для людей.

Але з того періоду, коли був прийнятий закон почалося онлайн-кредитування, якого тоді не було і цієї проблеми не було. Головна проблема не з тими фінансовими установами, які стоять біля метро – ларьки, а проблема з інтернет-кредитуванням, коли від заявки до видачі кредиту проходить 5 хвилин, у людину немає часу подумати чи це їй треба.

Тому так як з'явилася проблема, якої не було, то необхідно відповідне реагування.

БРЮК С.О. Я повністю згоден. У нас Закон про споживче кредитування, який 2455, він прийнятий. Там прописано про відкритість, про відкритість того, що такі компанії мають надавати інформацію і там... Ну, це дуже класний закон, ми його прийняли і він не працює на 100 відсотків тільки із-за того, що 2456-д вносить санкції. От ми санкції не прийняли.

Тому сьогодні комісія хоче обмежити суму, ну, це є сегментарним, суму по відсоткам, аби Закон про споживче кредитування, про відкритість інформації, щоб людина могла розуміти, що вона бере за 700 відсотків річних не скрито, відкрито виконувався і за це були санкції, за невиконання цього закону, то в такому би законі, який сьогодні пропонується, не було би і сенсу.

Мені здається, що це трошки підміна і Нацфінпослуг сьогодні нам дає такий дуже вузький блок, який хоче закрити там. І мені здається, що ми вбиваємо ринок таким чином,

тому що обмеження верхньої ставки і так далі, воно, ну, не зовсім ринково виглядає. Я би не підтримував би, наприклад.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, да, завершимо, да. Да, завершимо, колеги. Дивіться, я не хочу повторюватися, бо тут доповнили те, що я хотів сказати. Я тільки хочу вам нагадати, що практика реальної бізнес-діяльності набагато складніша ніж конструкція будь-якого законопроекту. Ніколи у нас так, Віктор Миколайович, не буде, щоб ми сьогодні могли врахувати навіть те, що відбудеться через рік, через два. Ніколи так не буде. Ми завжди будемо... Чому кажуть - прийнятий закон...

_____. Михайло Володимирович, можливо, нам не регулювати це все, хай ринок регулює?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, да.

_____. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, і тому дивіться...

(Загальна дискусія)

_____. *(Не чути)*

_____. Дивіться, я вам дам оцю довідочку, коли в геометричній прогресії наростає вал скарг, не реагувати ми не можемо...

(Далі аудіозапис відсутній)